
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

II kwartał 2019 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

II kwartał 2019 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów; wzrost marży kredytowej, zmniejszenie maksymalnej kwoty kredytu i maksymalnego okresu kredytowania.

Popyt na kredyt: brak istotnych zmian.

Oczekiwania na II kwartał 2019 r.: zaostrzenie polityki kredytowej (zwłaszcza dla kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw) oraz brak istotnych zmian popytu.

W I kwartale 2019 r. po raz pierwszy od 2014 r. banki w sposób zauważalny zaostrzyły kryteria udzielania kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw. Ponadto, po raz pierwszy od kilku kwartałów banki zaostrzyły większość warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: brak zmian kryteriów udzielania kredytów i niewielkie zmiany niektórych warunków, m.in. podniesienie marży dla kredytów obciążonych zwiększonym ryzykiem przy jej jednoczesnym obniżeniu dla pozostałych kredytów.

Popyt na kredyt: wzrost popytu.

Oczekiwania na II kwartał 2019 r.: zaostrzenie polityki kredytowej oraz brak istotnych zmian popytu.

Zmiany w polityce kredytowej i popycie na kredyt w I kwartale 2019 r. istotnie różniły się od przewidywań banków wyrażonych w poprzedniej edycji ankiety – banki zapowiadały wtedy zaostrzenie polityki kredytowej i oczekiwały spadku popytu.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów; podniesienie pozaodsetkowych kosztów kredytu i marży kredytowej oraz obniżenie maksymalnej kwoty kredytu.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu.

Oczekiwania na II kwartał 2019 r.: zaostrzenie polityki kredytowej przez pojedyncze banki, niewielki wzrost popytu.

Po raz pierwszy od wielu kwartałów banki jednocześnie zaostrzyły kilka warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych, w tym pierwszy raz od 2012 r. podniosły marżę kredytową.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku kwietnia 2019 r. wśród 26 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 88%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między odpowiedziami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

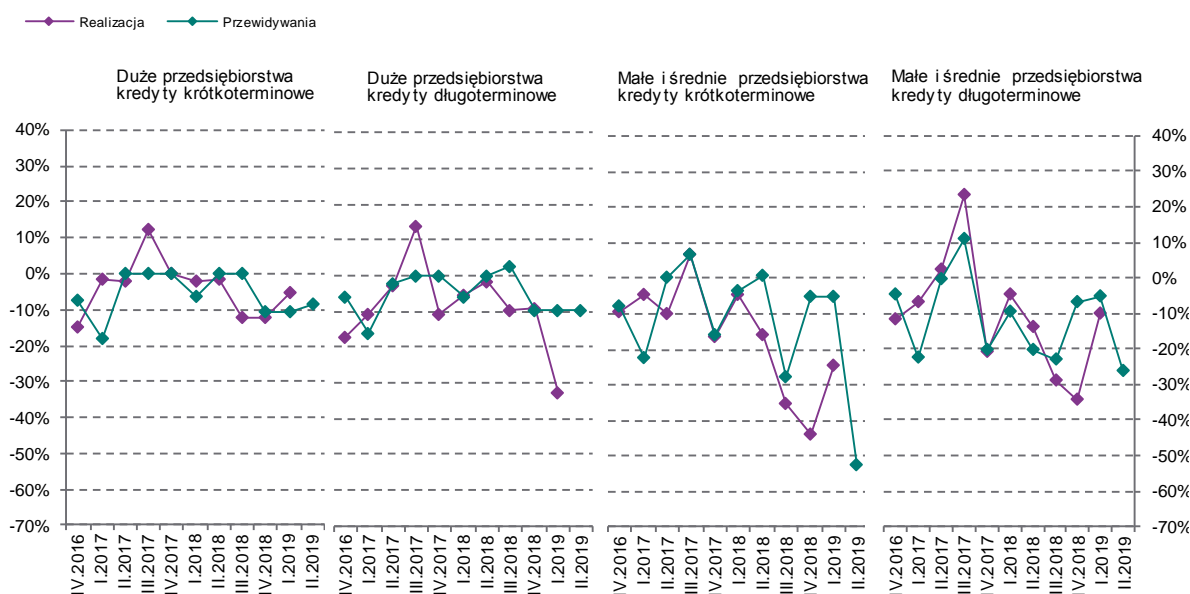
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w I kwartale 2019 r., jak również przewidywania banków na II kwartał 2019 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W I kwartale 2019 r. ankietowane banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Skala zaostrzenia była większa w segmencie kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw i kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

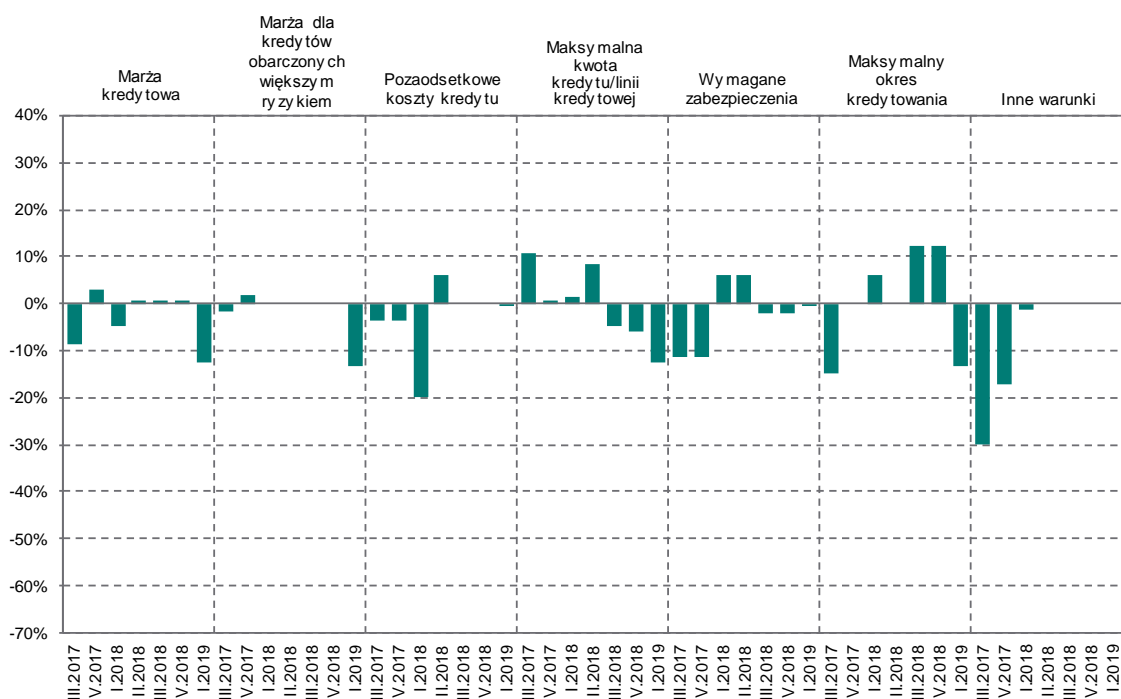

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

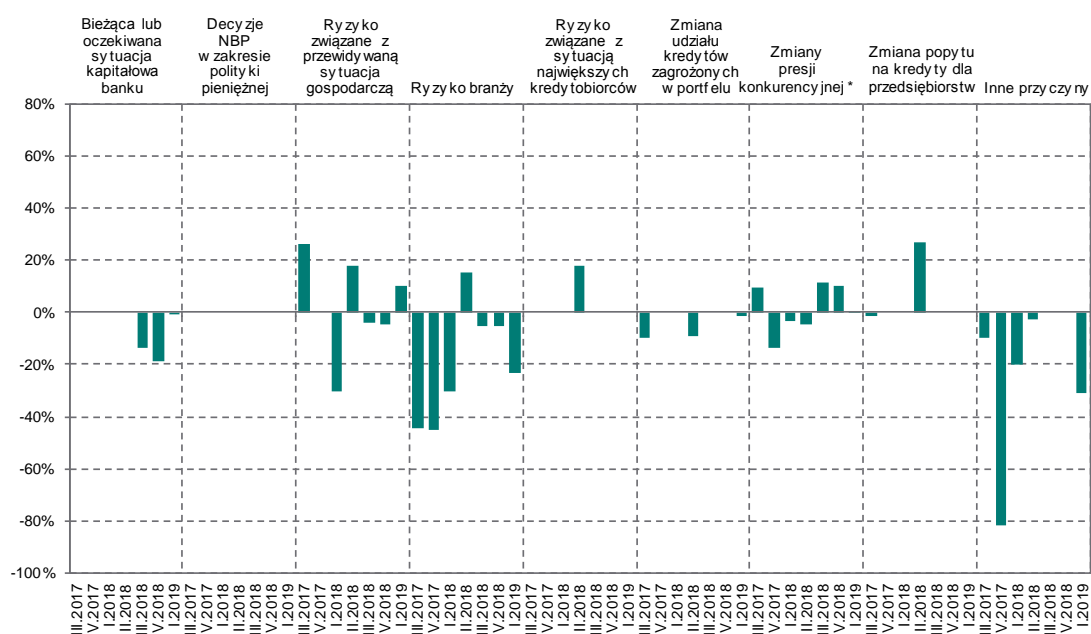
Ankietowane banki zmieniły niektóre warunki przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw: zwiększyły marżę kredytową, w tym dla kredytów obciążonych większym ryzykiem, obniżyły maksymalną kwotę kredytu oraz skróciły maksymalny okres kredytowania (procent netto około -13% we wszystkich kategoriach, zob. wykres 2). Pozostałe warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się istotnie.

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową w I kwartale 2019 r., uzasadniały to głównie wzrostem ryzyka branży, w tym szczególnie branży budowlanej, oraz przyczynami nieuwzględnionymi w ankiecie, m.in. rozwojem narzędzi do oceny kredytobiorców (procent netto odpowiednio około -23% i -31%, zob. wykres 3). Natomiast w opinii banków czynnikiem uzasadniającym łagodzenie polityki kredytowej było obniżenie się ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą (procent netto około 11%).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

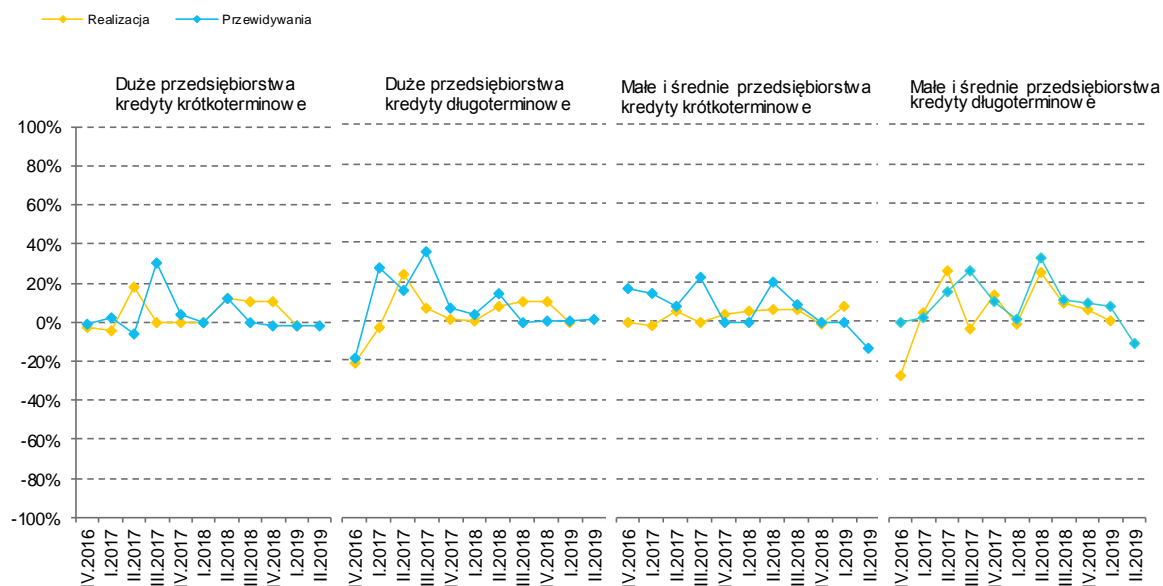
Uwagi:

* Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W I kwartale 2019 r. banki uczestniczące w badaniu nie stwierdziły zauważalnej zmiany popytu na kredyt dla przedsiębiorstw. Pojedyncze banki zaobserwowały wzrost popytu na kredyt krótkoterminowy zgłaszanego przez małe i średnie przedsiębiorstwa (procent netto około 7%) (zob. wykres 4).

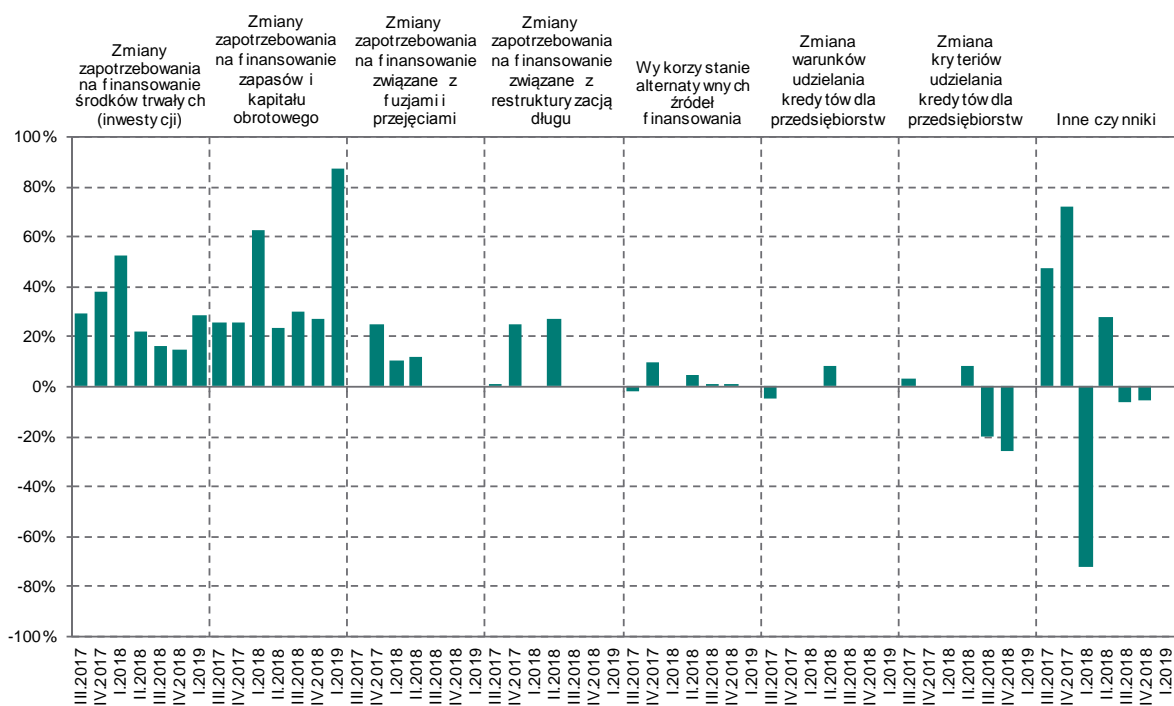
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego oraz większym zapotrzebowaniem na finansowanie inwestycji (procent netto odpowiednio około 88% oraz 29%, zob. wykres 5).

Na II kwartał 2019 r. banki przewidują kontynuację zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw (zwłaszcza kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw) oraz niewielki spadek popytu na kredyt zgłaszanego przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

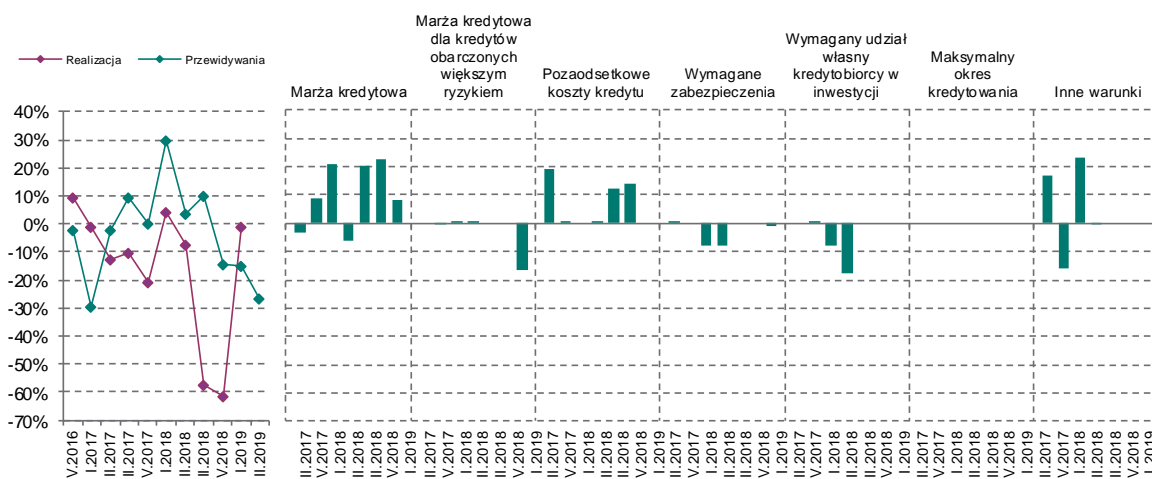
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

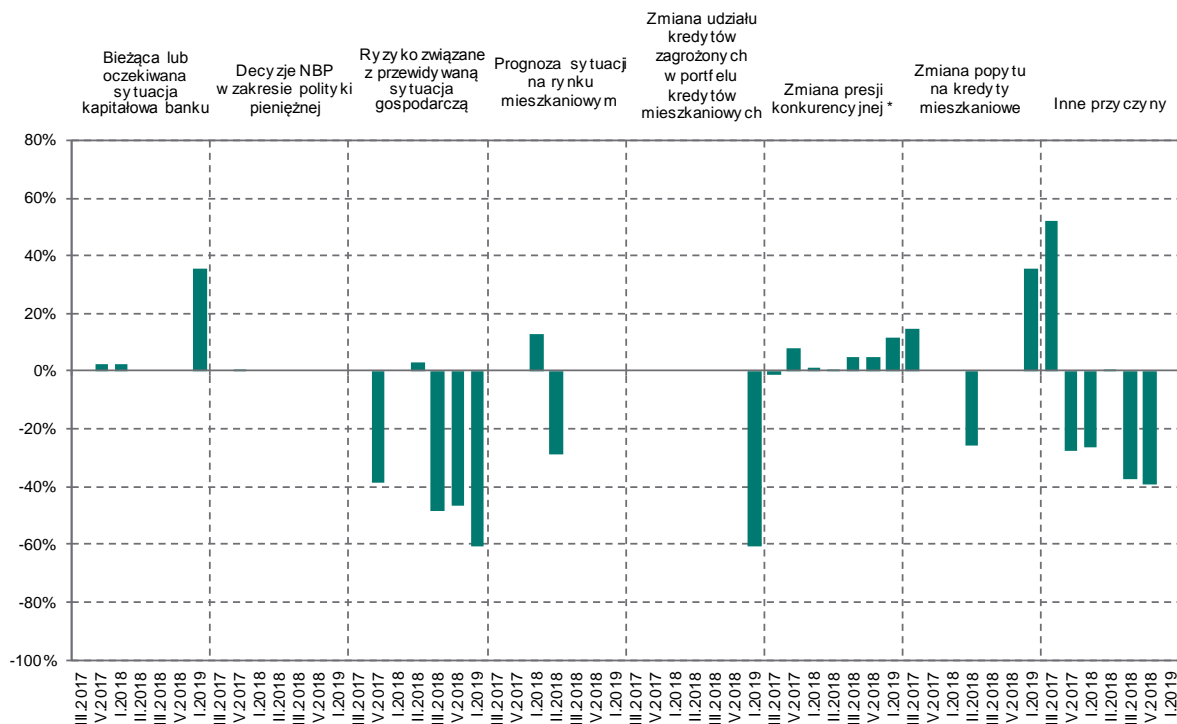
W I kwartale 2019 r. banki nie zmieniły kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto około -1%, zob. wykres 6). Banki nieznacznie zmieniły warunki udzielania kredytów, tj. obniżyły marżę kredytową, choć jednocześnie podniosły marżę dla kredytów obciążonych zwiększonym ryzykiem (procent netto odpowiednio około 9% i -17%, zob. wykres 6).

W opinii ankietowanych podmiotów do zaostrzenia polityki kredytowej skłaniał wzrost ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą i wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów mieszkaniowych (procent netto odpowiednio około -61%, -61% zob. wykres 7). Natomiast do łagodzenia polityki kredytowej skłaniała banki poprawa ich bieżącej i przewidywanej sytuacji kapitałowej, wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe oraz wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków (procent netto odpowiednio około 36%, 36% i 12%).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

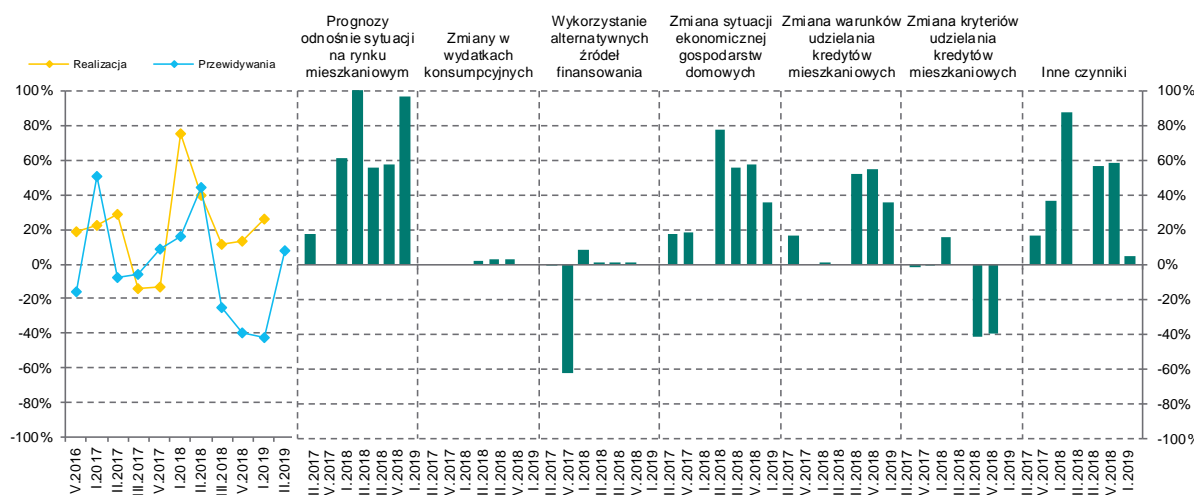

Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

Wbrew przewidywaniom z poprzedniego kwartału w I kwartale 2019 r. banki zaobserwowały wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około 26%, zob. wykres 8).

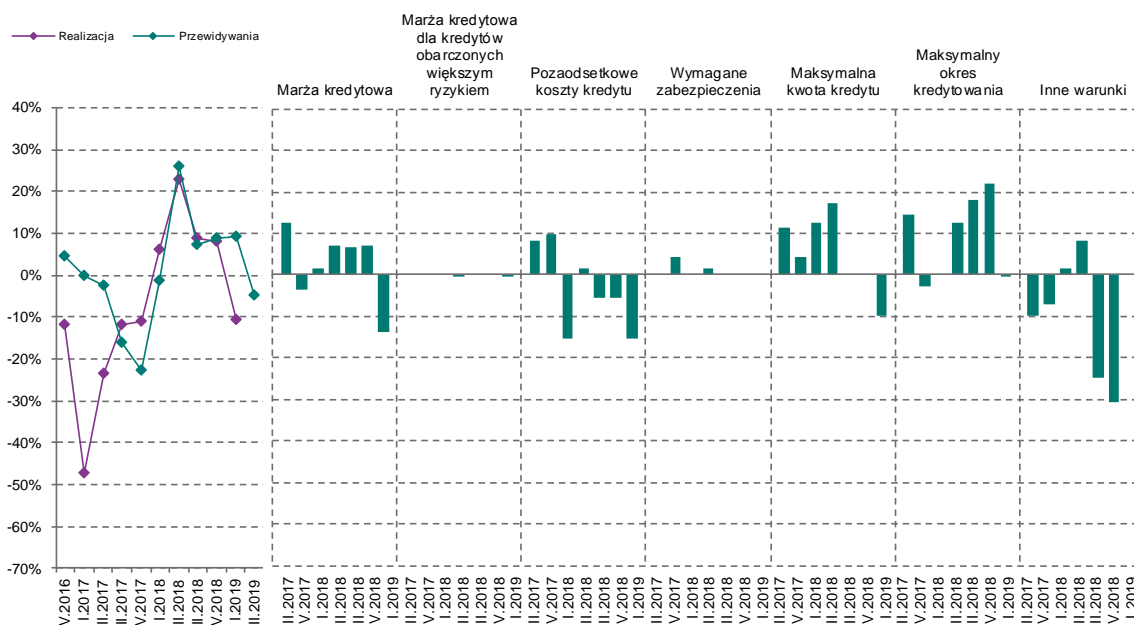
W opinii ankietowanych instytucji do wzrostu popytu przyczyniły się głównie prognozy odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym, poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych oraz złagodzenie warunków udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto odpowiednio około 97%, 36% oraz 36%, zob. wykres 8). Banki nie wskazały czynników, które przyczyniły się do osłabienia popytu na kredyty mieszkaniowe.

Na II kwartał 2019 r. banki przewidują zaostrenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (procent netto około -27%, zob. wykres 6) a pojedyncze banki oczekują wzrostu popytu (procent netto około 8%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

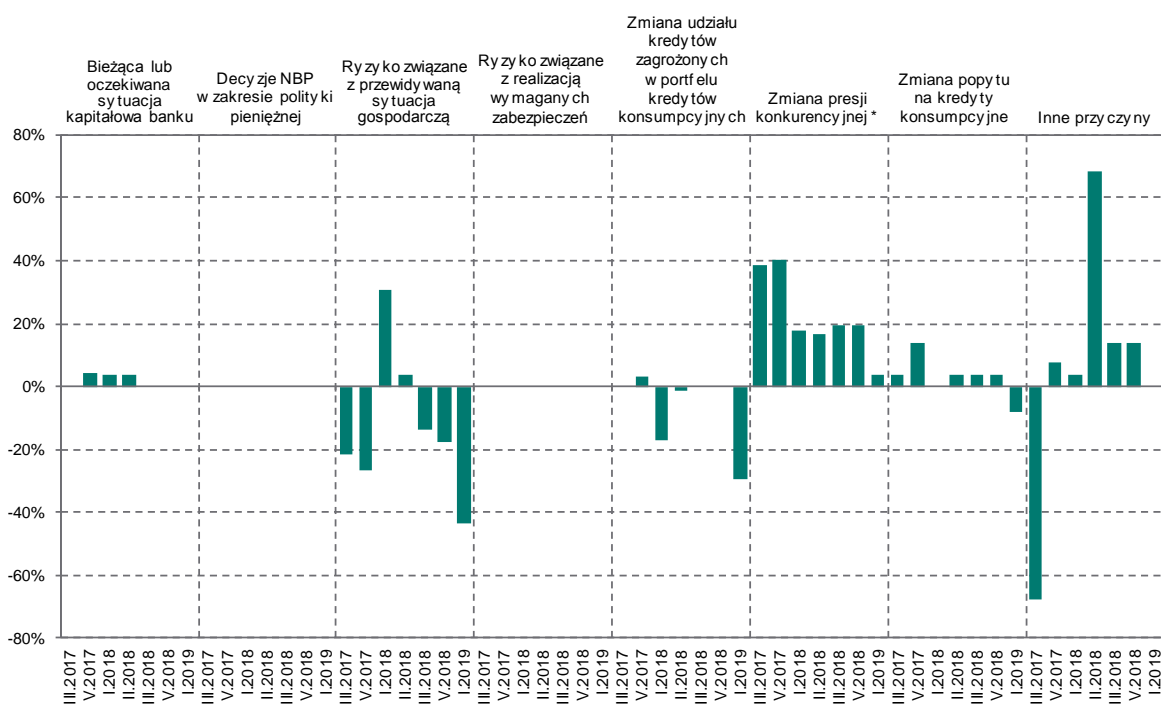
W I kwartale 2019 r. banki nieznacznie zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około -11%, zob. wykres 9). Dodatkowo banki nieznacznie zaostrzyły niektóre warunki udzielania kredytów: podniosły pozaodsetkowe koszty kredytu, zwiększyły marżę kredytową i obniżyły maksymalną kwotę kredytu (procent netto odpowiednio około -15%, -14% i -10%, zob. wykres 9).

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W opinii banków do zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych przyczyniły się: wzrost ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą, wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych oraz większy popyt na kredyty konsumpcyjne (procent netto około -44%, -30% oraz -8%, zob. wykres 10).

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

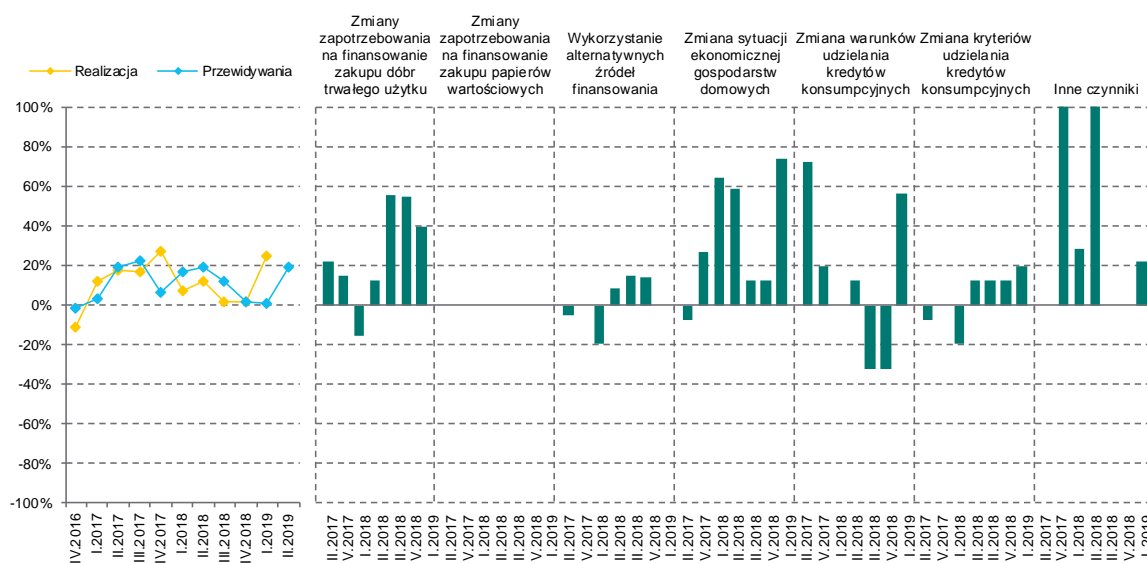
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W I kwartale 2019 r. zwiększył się popyt na kredyty konsumpcyjne (procent netto około 25%, zob. wykres 11). Banki, które zaobserwowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne, uzasadniały go głównie poprawą sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, złagodzeniem warunków i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych, zwiększeniem zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku oraz innymi czynnikami nieuwzględnionymi w ankiecie m.in. konkurencją i promocją cenową (procent netto odpowiednio około 74%, 56%, 19%, 40% oraz 22%, zob. wykres 11). Banki nie odnotowały czynników osłabiających popyt na kredyty konsumpcyjne.

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

Na II kwartał 2019 r. pojedyncze banki przewidują zaostrzenie polityki kredytowej (procent netto około 5%, zob. wykres 9) oraz wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (procent netto około 19%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 26 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania, i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkami odpowiedzi pokazującymi przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 8	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
2, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania warunków
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

